

N:o 13.

Af friherre **Klinckowström**, *med åtskilliga förslag i afseende på vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof.*

De förhoppningar svenska folket närer, att se flera af de på dagordningen stående stora samhällsfrågorna, genom regeringens medverkan, på ett lyckligt och för landet välsignelsebringande sätt lösta — kunna väl ej med skäl anses oberättigade. Om regeringen vill med nit och kraft intressera sig för och leda detta stora arbete, så behöfde hon ej frukta att sakna tillmötesgående från Riksdagens sida.

Men dessa stora samhällsfrågor, hvilka väsentligen beröra beskattningen, rikets försvar, tullförhållanden, handel, näringar och finanser, kunna icke lyckligt lösas, utan samfäldt och i ett sammanhang, emedan de i viss mån äro beroende af hvarandra.

Om äfven under innevarande riksdag alla dessa frågor icke kunna fullständigt afgöras, så kunna dock de rätta vägarne anvisas, genom mellan regering och Riksdag vänligen träffade öfverenskommelser om *grunderna* för denna lösning, som derefter endast blir en tidsfråga, beroende på råd och lägenhet.

Men kan man väl hoppas ett dylikt samarbete från regeringens sida? Senaste Riksdags erfarenhet lemnar derom många berättigade tvifvel. Re-

geringen har, under då pågående öfverläggningar i tullfrågan, ställt sig i frihandlarnes led för att bekämpa tullskyddets tillämpande på lifsmedlens import. Detta handlingssätt är mycket att beklaga.

Regeringen, sin höga pligt likmätigt, bör stå *öfver* partierna, för att, när så fordras, kunna medla och döma dem emellan. Om hon deremot, såsom vid senaste riksdag skedde, nedstiger på deras stridsområde och förenar sig med det ena eller andra partiet, så förglömmar hon hvad *främst* henne tillkommer och omöjliggör utöfvandet af sin höga rätt att opartiskt döma mellan de stridande. Och om regeringen under striden får mottaga hugg och slag, må hon ej beklaga sig, men vara glad, om hon kan draga sig tillbaka, utan att hafva fläckat den konungsliga purpurn.

Hvad särskildt *tullfrågan* beträffar, så borde regeringen så mycket hellre afhålla sig från att deltaga i öfverläggningarne derom, som denna är en ren bevillningsfråga, hvilken grundlagsenligt Riksdagen *ensam* afgör. Ville regeringen dervid inverka, med bibehållande af sin ställning *öfver* partierna, så kunde ju detta lämpligen ske: *a)* genom att låta verkställa undersökning, medels en af lika antal kunnige och skicklige tullskyddsvänner och frihandlare utsedd komité, grundligt och lidelsefritt, huruvida införselsafgifter på lifsmedel verkligen fördyra desamma för konsumenterna; *b)* genom utredning af beskaffenheten af de mellan Sverige och främmande makter tid efter annan afslutade handelstraktater ordna dessa så, att *endast* traktatsmakterna, men inga andra, fingo åtnjuta fördelarne af nedsatta införselsafgifter; med ett ord uppgöra differentiella tariffer för importen; *c)* genom en förändring af den så kallade *mellanrikslagen* i *den* riktning, att denna lag upphörde att endast gynna frihandelsidéernas förverkligande; men i det stället befordrade äfven Sveriges fördelar samt dess näringars skydd och hvarigenom äfven en ökad tullinkomst för svenska statsverket af omkring 1,400,000 kronor kunde åstadkommas.¹

Såsom en följd af ofvan antydda åtgärder skulle Riksdagen kunna öka betydligt, der traktatsafgifter ej lade hinder i vägen, alla importtullar på lyx- och öfverflödsvaror och årligen omkring 3,900,000 kronor derigenom blifva statsverkets vinst.²

Genom tullafgifter å lifsmedel till det belopp, som ifrågasattes vid

¹ Se 1886 års bevillningsutskotts betänkande n:o 15, pag. 11, samt greve Ström-felts vid samma riksdag i Första Kammaren väckta motion n:o 52.

² Enligt den utredning och beräkning jag deröfver framställt i en vid 1885 års riksdag i Första Kammaren väckt motion n:o 18.

senaste riksdag, beräknadt efter 1885 års af generaltullstyrelsen uppgifna import deraf, skulle tullinkomsterna ökas årligen med omkring 9,500,000 kronor.

Genom dessa ökade tullinkomster — hvilka, enligt all erfarenhet, i allmänhet hvad de å lifsmedel beträffar hvilka inom landet produceras, *icke* betalas af det egna landets konsumenter, men af de främmande ländernas varuafsändare — skulle, utan betydande olägenheter för statsverkets inkomster, de mindre bemedlade samhällsklassernas betryck kunna minskas, om all införselsafgift borttoges å lysoljor, samt en minskning i införselsafgifterna å kaffe och socker beslutades.

Intill dess regeringen vill, sin höga pligt likmätigt, ställa sig öfver partierna i tullstriden — hvaraf följden bland annat blef, om denna skulle utfalla till fördel för skydd af våra näringar, äfven ökade statsinkomster, *som komme att betalas af den utländske varuafsändaren men ingalunda af den inländske konsumenten* — intill dess torde endast ytterst sparsamt statens medel böra beviljas och endast till oundgängligaste behof.

En andra anledning till yttersta sparsamhet med statens medel vid innevarande riksdag vid uppgörandet af 1888 års riksstat förefinnes i det allmänna betryck och det ekonomiska obestånd, som nästan öfver allt i landet förspörjes. Detta betryck har utsträckt sig till nästan alla näringsområden: en allmän klagan förnimmes inom näringslifvets flesta gebit, bland handelns, fabriksindustriens, handtverkeriernas och främst bland jordbrukets, bergsbrukets och trävaruförädlingens idkare. Några bevis derå tarfvas icke, der fakta derom nästan dagligen förekomma i de allmänna tidningarne och i myndigheternas utlåtanden. Genomläser man uppmärksam de svaromål, som från länsstyrelserna inkommit till den af Kongl. Maj:t nedsatta så kallade ekonomiska komitén, så vidt dessa utlåtanden genom de allmänna tidningarne blifvit offentliggjorda, så finner man besannadt mitt ofvan nämnda påstående om näringarnes förtvinande belägenhet och den ruttenhet, som i ekonomiskt och synnerligast i finansielt hänseende ger sig till känna. Må man icke hängifva sig åt den förhoppningen, att allt detta är af en tillfällig beskaffenhet och skall reglera sig all hjälp förutan. Denna fromma tro besvikes nu sedan flera år genom verklighetens sorgliga vittnesbörd. Det onda är kroniskt och synes tilltaga årligen.

Hvad *fastigheternas sjunkande värden* beträffar, så visar sig detta vid de många tvångsförsäljningar, som under senaste år öfver allt i landet inträffat. Såsom ett exempel derpå må här anföras att 39 fastigheter, de flesta i hufvudstaden, och hvilka enligt uppgift äro:

saluvärderade till	3,108,522	kronor
taxerade till	3,069,600	»
intecknade till	4,074,309	»
inropades på exekutiva auktioner för till-		
sammans	2,622,450	»

Skuldfordringsmålen i riket hafva äfven i betydlig grad tilltagit under de senare åren. Dessa mål, hvilka för år 1883, enligt offentliga uppgifter, utgjorde 52,131 mål, hade deremot under året 1884 ökat till ett antal af 55,528. Under åren 1885 och 1886 synes antalet skuldfordringsmål inom flera rikets län hafva i en icke oväsentlig grad ökat. Den verkliga storleken af denna tillökning för hela riket blifver dock icke till siffrorna bekant, förr än en fullständig statistik härutinnan hinner uppgöras.¹

Produkternas nedgående pris har synnerligen försvårat landtbrukarens ställning. Man skyller vanligen jordbrukaren för lättsinnig, som köpt sin egendom på skuld och utan att ega tillräckligt rörelsekapital. Om detta äfven stundom är sanning, så innebära likväl alla landtmannaprodukters fallande värden, synnerligen under de senaste åren, en ursäkt för hans obestånd, då han omöjligen under de goda åren, när han måhända köpte sin egendom, kunde ana att sådana prisfall på alla hans produkter skulle ega rum.

Några pris, som för landtmannaprodukters försäljning i Stockholm erhållits, under olika år, från min hemtrakt, må, såsom exempel på jord- och ladugårdsprodukters prisfall, här anföras:

	Pris per tunna (= 6,3 kubikfot) spanmål och per kanna oskummad mjölk; utfördt i kronor och ören.							
	1871	1876	1880	1882	1883	1884	1885	1886
Hvete	27: 0	26: 60	24: 71	21: 79	17: 36	16: 66	11: 82	13: 0
Råg	15: 38	16: 0	20: 49	14: 0	—	12: 0	10: 22	10: 50
Ärter	15: 62	19: 30	20: 14	16: 0	15: 08	15: 52	10: 95	14: 0
Korn	12: 48	14: 51	15: 49	11: 06	11: 05	10: 80	10: 68	10: 63
Hafre	8: 76	11: 45	10: 02	8: 68	7: 03	8: 27	7: 84	7: 56
Vicker	12: 58	20: 59	13: 0	12: 31	12: 0	12: 29	—	12: 0
Mjölk	0: 28	0: 37	0: 38, ⁵	0: 36, ⁴	0: 31, ⁸	0: 33	0: 31	0: 26

¹ Enligt den offentliga redogörelse, som nu blifvit offentliggjord rörande skuldfordringsmålen i hela riket för 1885, utgjorde de ett antal af 58,500.

Man kan, med ledning af ofvanstående pris lätt finna hvilka stora förluster en jordbrukare måste vidkännas, som exempelvis köpt en egendom år 1876, hvilken i medeltal lemnade årligen till afsalu 80 tunnor hvete, 100 tunnor råg, 50 tunnor ärter, 130 tunnor korn, 300 tunnor hafre och 30,000 kannor oskummad mjölk. År 1876 lemnade dessa produkter följande inkomst, försålda här i hufvudstaden:

80 tunnor hvete	à 26: 60	2,128 kronor.
100 » råg	à 16: 00	1,600 »
50 » ärter	à 19: 30	965 »
130 » korn	à 14: 51	1,886 »
300 » hafre	à 11: 45	3,435 »
30,000 kannor mjölk	à 37 öre	11,100 »
		<hr/>
		Summa 21,114 kronor,

hwaremot samma myckenhet produkter år 1885 inbringade:

80 tunnor hvete	à 11: 82	946 kronor.
100 » råg	à 10: 22	1,022 »
50 » ärter	à 10: 95	546 »
130 » korn	à 10: 60	1,388 »
300 » hafre	à 7: 84	2,352 »
30,000 kannor mjölk	à 31 öre	9,300 »
		<hr/>
		Summa 15,554 kronor.

Detta utgör en minskning uti billigtvis påräknad och vunnen inkomst år 1876 jemförd med år 1885 af 5,560 kronor, utgörande 60 procent af hela årets inkomst, beräknad efter 4 procent å fastighetsvärdet 230,000 kronor.

Tillämpas dessa uppgifter och beräkningar på hela riket enligt skördebeloppet och underhållna kokreatur år 1876 och med antagande att jordbrukaren försäljer hälften af sin spanmålsproduktion och 500 kannor oskummad mjölk per ko i sin ladugård — skulle den förlust jordbruket nödgas vidkännas till följd af de sjunkande prisen å ofvan upptagna produkter 1885 emot 1876, uppgå till omkring 80 millioner kronor! Må man då icke förvåna sig deröfver att yrkandet å skyddstullar på ifrågavarande m. fl. landtmanna-produkter blir allt högre å de lidandes sida, så mycket hellre, som genom erfarenhetens vittnesbörd blifvit ådagalagdt, att dylika tullar hvarken fördyra lifsmedlen för konsumenterna eller gäldas af det egna landet; men betalas af de utländske varuafsändarna och utgör en väsent-

lig tillökning för det egna landets statsinkomster och derigenom förminskande det egna landets beskattning.

Det skulle blifva för tröttande att framlägga bevisen på landets ekonomiska osunda tillstånd, äfven på andra områden, såsom beträffande den tilltagande utvandringen, de svårigheter arbetsfolk hafva att finna stadig selsättning, de ökade uttagningarna af i åtskilliga penninginrättningar insatta medel; den ökade fattigvården; de osunda affärsförhållandena m. m. d. Meningen med de ofvan framlagda bevisen på det ekonomiska svåra och oroande tillståndet har endast varit att antyda nödvändigheten att vid den statsreglering, som nu åligger Riksdagen att besluta, det ofvan sagda i sin mån kan tjena till en behöflig anledning att spara på folkets skattebidrag.

Hvad beträffar sådana anslag på fjerde och femte hufvudtitlarne, hvilka afse nya organisationer, så torde dessa *icke* böra nu beviljas, förr än Riksdagen fått mottaga en *plan* för försvarsverkets omdaning med bibehållande af vår nuvarande indelta armé och ökande af tiden för de värnpligtiges fredsöfningar möjligen till 60 dygn. En *dylik plan* behöfde alldeles icke vara vidlyftig eller ingå i några militära detaljer, utan endast innehålla *grunderna* för en dylik omdaning och i sammanhang dermed ordnandet af den återstående afskrifningen af indelningsverkets bördor på de skattskyldige hemmanen. Vägen för denna afskrifning är ju redan beträdd, genom den vid 1885 års riksdag beslutade afskrifning af 30 procent af dessa bördor. En *kortfattad plan af grunderna för försvarsverkets omdaning* och i sammanhang dermed successiv afskrifning af indelningsverkets bördor, deraf vid denna riksdag 20 procent böra kunna utan olägenhet ytterligare afskrifvas — torde, med regeringens initiativ, utan svårighet vinna framgång inom Riksdagen och en gång för alla lösa denna för fäderneslandets väl så viktiga fråga. Dylika *grunder*, af båda statsmakterna beslutade, skola sedermera göra utarbetandet af detaljerna för försvarets omdaning vida lättare att fullborda, då krigsstyrelsen sålunda är säker om den riktning i hvilken denna organisation bör ske.

I sammanhang med den ofvan ifrågasatta afskrifningen af ytterligare 20 procent af indelningsverkets bördor, torde äfven vid denna riksdag hafva kunnat vinnas en 20 procents afskrifning af de s. k. *grundskatterna*. Genom 1885 års beslut hafva båda statsmakterna erkänt nödvändigheten att »afskaffa dessa sekelgamla orättvisor» — och detta erkännande beseg-

lades genom den börjande afskrifningen af 30 procent. Svårigheterna äro derigenom i principiellt hänseende öfvervunna, grundsatsen erkänd och det fordras endast kraft samt god vilja att fortsätta. Sker detta ej *nu*, medan vi hafva en för denna frågas lösning välvillig och tillmötesgående regering, hvilken äran tillkommer att hafva förskaffat de hittills med denna skattebörda tryckte jordegarna någon lättnad, torde det under en annan blifvande regering, som måhända hyser mindre vänliga tänkesätt mot Sveriges allmog, blifva svårt om ej omöjligt att genomdrifva afskrifningen af de återstående 70 procenten.

I sammanhang med den återstående afskrifningen af de egentliga grundskatterna, torde äfven här en *plan* böra mellan statsmakterna öfverenskommas och beslutas, hvilken sedermera icke skulle kunna rubbas, innehållande så väl de tider, under hvilka den successiva afskrifningen skulle ega rum, samt huru många procent hvarje gång skola afskrifvas, som ock i sammanhang dermed grunderna för en allmän skattläggning och skattejemkning i öfverensstämmelse med den senaste skattejemkningskomiténs förslag, möjligen med några modifikationer. Derigenom skulle denna viktiga fråga kunna en gång för alla upphöra att vara ett bittert tvistefrö mellan olika tänkande partier inom Riksdagen.

Statsverkets inkomster af tull, bränvinstillverkning och jernvägar, hvilka utgöra dess viktigaste tillgångar, hafva under de 12 månaderna af året 1886 visat sig icke obetydligt understiga samma inkomsters belopp under samma tid det näst föregående året. Dessa tre inkomstposter utgjorde nemligen för nämnda tid:

år 1885	55,481,942 kronor,
» 1886	53,198,243 »

---

således minskning 2,283,699 kronor.

Då man derjemte af tidningarne erfar att arrendatorerne af kronans egendommar inom flera län förklarar sig ur stånd att betala sina arrenden och sannolikt är att Riksdagen *måste* fästa afseende derå, hvaraf äfven minskad inkomst blir en följd — är detta, synes mig, äfven en viktig anledning för Riksdagen att med sparsamhet bevilja endast de nödvändigaste af de äskade anslagen.

De af mig här ofvan framställda *allmänna* anledningar till sparsamhet komma att leda de förslag jag här nedan ämnar framställa om afslag eller nedprutningar i de af Kongl. Maj:t nu äskade anslag. Om derjemte *spe-*

ciella skäl skulle förekomma, skall jag vid hvarje sådant tillfälle icke försumma att desamma äfven anföras.

Statsverkets inkomster.

Hvad först statsverkets inkomster beträffar, så har tiden icke tillåtit mig att ingå i någon detaljerad granskning af desamma. Likväl anhåller jag att rörande dessa inkomster det må tillåtas mig framställa tvenne förslag, hvilka, då derigenom afsedda förändringar nära nog balancera hvarandra, ej komma i någon väsentlig mån att inverka på inkomsternas hufvudbelopp.

Sedan vid 1886 års riksdag den af Kongl. Maj:t föreslagna förändring af de enskilda sedelutgifvande bankernas blifvande verksamhet och i sammanhang dermed vissa föreslagna förändringar i lagen för rikets ständers bank af den 1 mars 1830, ej kunde vinna Riksdagens bifall och ej ens Riksdagens båda Kammare kunde enas om en gemensam mening i denna så viktiga fråga — hade man föreställt sig att Kongl. Maj:t skulle till denna Riksdag inkomma med ett förslag till sammanjemkning, då äfven utsigt hade sannolikt varit det Riksdagen hade, under vilkor att lagstiftningen för de enskilda sedelutgifvande bankerna hemfölle under civillags behandling, och att all enskild sedelutgifning upphörde efter viss, förut bestämd tid — medgifvit den ifrågasatta förändringen af nyssnämnda lag för riksbanken beträffande nämnda banks metalliska kassa och sedelutgifningsrätt. Men sedan Kongl. Maj:t under förlidna höst bifallit förlängning af de flesta enskilda bankers oktrojer ända till slutet af år 1893, kan man förmodligen ej vidare hoppas att regeringen till denna Riksdag kommer att afgifva något *an-tagligt* förslag till förändring af nämnda bankers verksamhet.

Under sådana förhållanden ämnar jag föreslå den förändring i kongl. förordningen af den 16 maj 1884 angående bevilningsafgifter för särskilda rättigheter och förmåner § 5, att den för de enskilda bankernas sedelutgifning bestämda bevilning af 2 kronor för hvarje 1,000 kronor af det på en gång i rörelsen under nästföregående året utlemnade sedlars högsta belopp må höjas till 30 kronor; hvarigenom hithörande beskattning skulle

höjas med omkring 1,366,000 kronor. Men som denna fråga tillhör bevillningsutskottets behandling, skall jag derom väcka särskild motion.

Hvad derefter angår *riksbankens årliga vinstmedel*, hvilka vid senaste riksdag till *hela* deras belopp, enligt Riksdagens beslut, reserverades för riksbankens disposition, så anser jag en dylik förstärkning af riksbankens fonder äfven för innevarande riksdag vara väl behöflig; emedan riksbankens öfvertagande af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt *numera* vä torde kunna betraktas endast såsom en tidsfråga och när detta öfvertagande af ifrågakvarande sedelutgifning kommer att ega rum otvifvelaktigt antalet af riksbankens afdelningskontor måste betydligt ökas, hvartill äfven betydliga fonder erfordras. Men då frågan om riksbankens vinstmedels disposition tillhör bankoutskottets behandling, ämnar jag derom väcka särskild motion.

Statsverkets utgifter.

Tredje hufvudtiteln.

Sedan enligt hans excellens herr utrikesministerns yttrande (se tredje hufvudtiteln pag. 7) Kongl. Maj:t beslutat att diplomatisk befattnings icke skulle vara förenad med det ledigvordna generalkonsulatet i Rio de Janeiro och att det bidrag från kabinettsskassan, 2,000 kronor årligen, som nu mera aflidne chargé d'affaires Cederstråhle uppburit, skulle i stället anslås till ministern i Madrid; torde denna besparing, såsom af icke tillfällig beskaffenhet, synes mig, rätteligen böra indragas till statsverket, hvarför jag får yrka,

att den ifrågakvarande summan, 2,000 kronor, såsom för sitt ändamål *numera* obehöflig, måtte till statsverket indragas och utrikesdepartementets totala slutsumma med motsvarande belopp minskas.

Uti sitt yttrande till statsrådsprotokollet (se tredje hufvudtiteln pag. 13) har herr utrikesministern föreslagit att det pensionsbelopp, 6,000 kronor, som blifvit ledigt genom innehafvarens, för detta envoyén friherre af Wet-

terstedts död, måtte tills vidare öfverföras till skrifmaterialier, expenser och extra utgifter inom utrikesdepartementet.

Jag får deremot yrka,

att detta pensionsbelopp, 6,000 kronor, måtte till statsverket indragas och utrikesdepartementets totala slutsumma med motsvarande belopp minskas.

Fjerde hufvudtiteln.

Fästnings- och positions-artilleriet.

Kongl. Maj:t har (enligt statsverkspropositionen pag. 7 punkt 2) på herr chefens för landtförsvarsdepartementet utredning och hemställan (se fjerde hufvudtiteln pag. 3—8) föreslagit *organisation af en fästningsartilleribataljon på Waxholm och Oscar-Fredriks-borg*, och att till genomförandet af denna organisation, som skulle fordra en ny kostnad på ordinarie stat af 103,136 kronor, deraf för år 1888 en summa af 86,400 kronor borde utgå, Riksdagen, jemte beviljande af detta anslag, godkände den framställda organisationen.

Mig synes alla skäl tala för ett afslag, för närvarande, på denna organisation, med alla deraf föranledda kostnader. Först i sammanhang med en allmän reorganisation af artillerivapnet, grundad på en omdaning af *hela* vårt försvarsverk i ett sammanhang, och detta på den nu bestående grunden kan följdriktigt den nu ifrågaställda artilleribataljonens uppsättning ifrågakomma. Jag anser att ett bifall *nu* till ifrågavarande Kongl. Maj:ts förslag skulle kunna medföra ganska många olägenheter, hvarför jag härmed vördsamt får yrka,

att Riksdagen måtte *afslå* hela detta förslag om en fästningsartilleribataljon på Waxholm-Oscar-Fredriks-borg och alla dermed sammanhängande nya anslag.

Aflöning till stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon.

Kongl. Maj:t har (enligt statsverkspropositionen pag. 7 punkt 3) äskat, på grund af herr departementschefens utredning och hemställan (se fjerde

hufvudtiteln pag. 8—13) att Riksdagen — med godkännande af de af herr departementschefen framställda grunder för organisation af ifrågavarande stamtrupp, jemte hvad föreslaget blifvit beträffande personalens aflöning — må härtill för år 1888 bevilja ett nytt ordinarie anslag af 26,643 kronor 75 öre.

Intill dess att en gemensam *plan* för hela vårt försvarsverks omdaning, innehållande *grunderna* därför och stödd på bibehållande af vår nuvarande *indelta* armé, men med afskrifning af indelningsverkets bördor blifvit af statsmakterna beslutad — torde denna, så väl som alla dylika partiella armé-organisationer, böra anstå.

Särskildt bör här anmärkas, att ett bifall till detta förslag innebär förutsättningen för den föreslagna förändringen af det indelta båtsmanshållet, hvars sättande på vakans och utbyte mot en värfvad sjömanscorps, vore ett första steg till upplösande af vår indelta armé, och skall jag här nedan, vid femte hufvudtiteln, vidare framställa farorna och olägenheterna deraf.

På grund af det ofvan sagda får jag vördsamt yrka,

att den nu af Kongl. Maj:t föreslagna organisation af en stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon, jemte alla i anledning deraf föreslagna omkostnader, måtte af Riksdagen *afslås*.

För tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning med mera

har Kongl. Maj:t (enligt statsverkspropositionen pag. 9 punkt 6) uppå vederbörande departementschefs framställning (se fjerde hufvudtiteln pag. 17—18) äskat ett extra anslag för år 1888 till samma belopp som det näst föregående året eller 150,000 kronor.

Då afsigten med detta vid 1886 års riksdag på extra stat beviljade anslag af 150,000 kronor ursprungligen var att för detta ändamål, äfvensom för landstormens behof, småningom organisera en stam af *reservbefäl*, som i krigstid qvarblef i landsorterna äfven när det aktiva befälet gick i fält;

då detta ändamål synes till spillo gifvet af regeringen, som hufvudsakligen lemnat uppdraget med rullföringen med mera till det *aktiva* befälet;

då sistnämnda befäl utan särskildt arfvode bort åläggas den ifrågavarande rullföringen, så mycket hellre som vid den indelta arméns senaste

lönereglering, det afsågs att befälet skulle underkasta sig, utan vidare lönetillägg, den ökade tjänstgöring en omdaning af armén medförde;

då de öfriga utgifter ifrågavarande rullföring medför, väl torde tills vidare kunna bestridas med ett vida mindre anslag, än nu äskas; så mycket hellre som hvad derutöfver kan åtgå må kunna *undantagsvis* och med Riksdagens medgifvande bestridas af fjerde hufvudtiteln besparingar;

då intill dess regeringen framlägger en plan, innehållande *grunderna* för försvarsverkets omdaning, med bibehållande af indelta armén såsom stam för de värnpliktige — allt *definitivt* ordnande af denna fråga torde böra anstå, får jag härmed yrka,

att af de till rullföring m. m. af de värnpliktige nu af Kongl. Maj:t på extra stat äskade 150,000 kronor för 1888 års statsreglering endast femtio tusen kronor måtte beviljas.

Till fortsatt anskaffande af artillerimateriel

har Kongl. Maj:t (enligt statsverkspropositionen pag. 9 punkt 7) på vederbörande herr departementschefs förslag (se fjerde hufvudtiteln pag. 19—21) äskat för år 1888 ett extra anslag af 700,000 kronor.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anført för sparsamhet;

då statsverkets stora utgifter för äfven andra ändamål än artillerimateriel måste ihågkommas om någonsin vid denna högst betydliga utgift;

då högst betydliga medel, sannolikt uppgående till många millioner kronor, måste reserveras för våra eldhandvapens antingen förändring till *re-petergevär*, eller nya sådanas anskaffande, emedan i ett kommande krig våra soldater annars löpa fara att totalt nedskjutas; och förundrar det mången att regeringen dertill ännu ej begärt några anslag, då de flesta europeiska stater redan i större eller mindre mån dermed försett deras fotfolk;

då slutligen det nu äskade stora anslaget för artillerimateriel sannolikt under loppet af ett år icke kan med fördel användas; får jag härmed yrka,

att af det extra anslag 700,000 kronor, som Kongl. Maj:t för år 1888 äskat till fortsatt anskaffande

af artillerimateriel — endast femhundra tusen kronor af Riksdagen måtte beviljas.

Femte hufvudtiteln.

Flottans officerscorps tillökning.

Uppå vederbörande herr departementschefs nu, likasom under flera föregående riksdagar upprepade framställning (se femte hufvudtiteln¹ pag. 1—4) har Kongl. Maj:t nu äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 10 punkt 1) att för tillökning af antalet officerare vid flottan med en flaggman, två kommandörkaptenar af första grad, två kommandörkaptenar af andra grad, nitton kaptenar och elfva löjtnanter den permanenta reservstaten skulle, i mån af afgång, upphöra samt de genom uppkommande ledigheter på denna reservstat samt öfriga reserv- och indragningsstater disponibla löneförmåner, intill det för permanenta reservstatens aflönande nu anvisade belopp 114,000 kronor, måtte få användas till aflönning åt nämnda antal officerare, samt att detta medgifvande äfven måtte få afse innevarande år.

Då flottans personal otvifvelaktigt bör, i allmänhet, rätta sig efter den materiel som finnes;

då ifrågavarande organisation synes vara för tidig, intill dess en omdaning af sjöförsvaret, så väl till materiel som ock af *hela* personalen blifvit, i samband med en dylik omdaning af hela landtförsvaret, af båda statsmakterna öfverenskommen och bestämd;

då den föreslagna organisationen, om ej för närvarande dock framdeles kommer att föranleda icke obetydliga kostnader, exempelvis på den nionde hufvudtiteln; får jag härmed yrka,

att riksdagen *icke* måtte godkänna hela denna nu af Kongl. Maj:t föreslagna organisation eller dermed förknippade åtgärder.

¹ Statsrådsprotokollet för sjöförvarsärenden den 31 december 1886.

Flottans reservbefäl.

Kongl. Maj:t har med afseende härå (enl. statsverkspropositionen pag. 11, punkt 4) på vederbörande departementschefs utredning och framställning (se femte hufvudtiteln¹ pag. 4—10) äskat, att Riksdagen på ordinarie stat beviljar, för utbildande och pensionering af reservbefäl vid flottan, 24,150 kronor, deraf för förstnämnda ändamål 17,750 kronor och för pensioneringen 6,400 kronor, samt utaf dessa belopp för år 1888 anvisar 13,350 kronor till reservbefälets utbildande.

Då hela denna fråga rörande organisation af ett reservbefäl är för tidig att ännu bifalla, såsom beroende på hela vårt försvarsverks omdaning;

då grunderna för en sådan omdaning först bör af båda statsmakterna öfverenskommas och beslutas;

då flottans befäls *antal* i viss mån måste vara beroende på beskaffenhet och storlek af dess materiel; men denna senare ej ännu är fullt bestämd;

då förslaget om pensionering, genom anlitande af privata ränteförsäkringsanstalter, har den *enda* förtjensten att vara nytt för statens tjänstemän, men skulle kunna leda till många olägenheter och förvecklingar; får jag härmed yrka,

att hela den af Kongl. Maj:t nu föreslagna organisation af ett reserv-befäl vid flottan, jemte dermed förknippade åtgärder och anslag, *icke* af Riksdagen måtte godkännas eller dithörande anslag beviljas.

Indelta båtsmanshållets sättande på vakans och upprättande af en värfvad sjömanscorps.

På vederbörande herr departementschefs framställning och utredning (se femte hufvudtiteln statsrådsprotokoll af den ³¹/₁₂ 1886 pag. 17—49) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 11, punkterna 6—10) att, så vida Riksdagen bifaller hvad Kongl. Maj:t föreslagit *dels* i fråga om tillökning

¹ Enligt statsrådsprotokollet för sjöförsvars-ärenden den 31 december 1886.

af flottans officerscorps och utbildande af reserv-befäl; *dels*, under fjerde hufvudtiteln, om aflöning till stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon — det nuvarande båtsmanshållet må sättas på vakans samt de derigenom inflytande vakansafgifter, beräknade efter de i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna den 5 juni 1885 bestämda värden, ingå bland statsverkets inkomster; emot båtsmanshållets ersättande med en värfvad sjömanscorps; och skulle till genomförande af denna organisation erfordras ett årligt ordinarie anslag af 533,797 kronor, deraf för år 1888 fordras $\frac{1}{8}$ eller 67,000 kronor.

Sammanställas dessa första på sak gående, svaga försök att tillintetgöra våra *indelta* trupper, med Konungens yttrande i trontalet vid riksdagens öppnande, att »förslag till en ombildning af det indelta rytteriet och till en fixering af rotehållet äro under utarbetning för att, om möjligt, redan vid denna riksdag blifva föremål för Riksdagens behandling» — så ligger det antagandet nära till hands, att regeringen, hvars förslag år 1883 att tillintetgöra vår indelta armé och ersätta densamma med en *sämre* upplaga af preussisk värnepligtsarmé, efter då lidna välförtjenta nederlag af denna sin älsklingsidé, nu i smyg och delvis vill förnya denna strid mot landets åren 1882 och 1883 nog allmänt uttalade mening.

Då vår nuvarande indelta armé, reorganiserad, är för våra förhållanden, i militäriskt, finansielt och moraliskt hänseende den bästa stam för våra värnpligtige samt det säkraste och pålitligaste stödet för konungamakten;

då den indelta arméns tillvaro är tryggad af grundlagens hägn, hvar emot en värfvad här, enligt 1883 års härordningsförslag, är underkastad statsregleringars vindkast och de gemensamma voteringarnas oberäkneliga utslag;

då, efter upplösning af den indelta hären, upprätthållandet af den inre ordningen i landet och skyddandet af fredliga medborgares lif och egendom måste sannolikt anförtras åt en värfvad, beriden poliscorps (gendarmeri) för en till flera millioner kronor årligen uppgående kostnad;

då genom en fixerad vakansafgift för rotar och rusthåll, *den fortsatta afskrifningen af indelningsverkets börda icke vidare komme att ega rum*;

då den tillernade reorganisationen, en gång verkställd, kommer att erfordra vida högre anslag, än man nu måhända beräknat eller ens anar;

då hela denna reorganisation afser att, efter manskapets fulländade utdanning, genom tvungen permittering, tilldana ett militärt proletariat af landstrykande lösdrefvare;

då särskildt den nu ifrågavarande organisationen vid flottan i åtskil-

liga fall blir sämre men ej bättre än det nuvarande indelta båtsmanhållet; emedan »flottans behof af manskap är olika för krigstillfällen, för större rustningar och för vanliga fredsöfningar samt under dessa sistnämnda olika sommar- och vintertid, och att den nuvarande båtsmans-institutionen har medgifvit att genom uppfordring af det i hvarje fall behöfliga antalet manskap, med full säkerhet och skyndsamhet tillgodose alla dessa olika behof»; ¹

då slutligen vid den af vederbörande föreslagna sjömanscorpsen påtagligen lemnats ur räkningen den stora afgang, som vid uppstående krig, deri måste uppkomma genom fiendens kulor och ännu mera genom härjande sjukdomar, hvarigenom den ifrågavarande sjömanscorpsen snart nog torde fruktansvärdt minskas, och dess fördubbling af regeringen måste begäras och *då* af Riksdagen tvångsvis bifallas,

så får jag på alla dessa skäl, hvartill skulle kunnas läggas många flere, vördsamt yrka,

att den nu af Kongl. Maj:t gjorda framställning om det nuvarande indelta båtsmanhållets sättande på vakans och upprättandet af en värfvad sjömanscorps, med alla deraf beroende eller sammanhängande åtgärder och omkostnader måtte af Riksdagen *afslås*.

Ny pansarbåt af »Sveas» cert.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se femte hufvudtiteln, statsrådsprotokollet för den ¹²/₁ 1887, pag. 17—23) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 15 punkt 20) för en pansarbåt af »Sveas» cert en summa af 2,868,000 kronor, deraf för år 1888 ett extra anslag af 700,000 kronor.

Då den nya pansarbåt, hvartill Kongl. Maj:t nu äskat anslag, skulle bli af samma cert som pansarbåten »Svea», hvilken, konstruerad på grund af 1879—80 års certkomités-bestämmelser, derefter måste undergå icke oväsentliga förändringar; men sedan denna tid förändrade åsigter och många förbättringar blifvit införda i de europeiska staternas sjökrigsmateriel, hvarigenom den nyssnämnda pansarbåten »Svea» torde böra anses såsom en gammalmodig cert;

¹ Se herr chefens för sjöförsvarsdepartementets yttrande enligt statsrådsprotokollet för sjöförsvarsärenden den ³¹/₁₂ 1886 pag. 27.

då de många nya uppfinningar inom sjökrigsmaterielens alla områden, genom fasta och rörliga minor, genom torpedobåtar, genom undervattens-minbåtar o. d. m. berättiga många och stora tvifvelsmål, huru vida pansarbåtar, äfven ändamålsenligare konstruerade än »*Svea*», hädanefter kunna segerrikt utkämpa kommande sjöstrider, synnerligen sådana, der de ofvan omnämnda, nyaste förstörelsemedlen förekomma och hvarom 1879—80 års certkomité endast hade en oviss, en dunkel, måhända alls ingen aning;

då pansarbåten »*Svea*» ej ännu blifvit fullt bestyckad med dess grofva artilleri. mycket mindre pröfvad hvad sjöduglighet och krigsduglighet beträffar;

då den hastighet af omkring 14 knop, sistnämnda båt högst kommer att erhålla, är *numera* alldeles för ringa för att uppfylla dermed afsedda ändamål; synes mig *för närvarande* rigtigast vara att icke bevilja några penningar till den pansarbåt, Kongl. Maj:t nu föreslagit.

På grund af alla dessa skäl får jag härmed vördsamt yrka,

att det af Kongl. Maj:t äskade anslag på extra stat af 2,868,000 kronor för byggande af en 1:a klassens pansarbåt af »*Sveas*» cert, deraf 700,000 kronor att upptagas i 1888 års statsreglering, af Riksdagen *icke* måtte beviljas.

Sjette hufvudtiteln.

Jernstambanan norr om Sollefteå.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se sjette hufvudtiteln pag. 79—82) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 26 punkt 45) att till fortsättning af stambanan norr om Sollefteå måtte för år 1888 anslås af Riksdagen 3 millioner kronor, hvilken summa, bland andra, borde genom *lån* anskaffas. (Se statsverkspropositionen, utgifter utom riksstaten, pag. 50).

Då den ifrågavarande jernvägen ursprungligen förordades bland andra af *det* skäl, att den hittills vid norrländska jernvägsbyggnaderna använda personal och materiel skulle fortfarande kunna användas, hvilket lika väl låter sig göra med 2 som med 3 millioner kronors årligt anslag;

då den ifrågavarande jernvägen hufvudsakligen endast gagnar några provinsiella intressen, men torde vara mindre nyttig för de allmänna;

då de politiska och militära åsigtorna om denna jernvägs framdragande *längs kusten* öfver Luleå till Haparanda (väl kommande att betydligt öka värdet af Luleå—Ofotens *utländska* jernvägsbolags aktier) näppeligen för en sådan åtgärd lära blifva gynsamma;

då sparsamhet med statens medel, under landets nuvarande tryckta ekonomiska förhållanden, är, såsom jag i början af denna motion sökt visa, af trängande nödvändighet och ökad skuldsättning till utlandet i otid bör, så vidt möjligt är, undvikas;

då Riksdagen af 1886 för ifrågavarande jernväg beviljade för år 1887 en million kronor och derjemte beslöt, att sedermera årliga anslaget borde utgå med *två* millioner kronor; så får jag vördsamt yrka

att för fortsättande af arbetena å norra stambanan i 1888 års statsreglering af Riksdagen endast måtte beviljas *två millioner* kronor och att dessa medel måtte genom riksgäldskontorets försorg upplånas.

Sjunde hufvudtiteln.

Statskontoret.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se sjunde hufvudtiteln pag. 2—3) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 27 punkt 1) att å statskontorets stat uppföras missräkningspenningar åt räntmästaren till belopp af 1,000 kronor om året, att utgå till den, som bestrider tjensten.

Då alla statskontorets utbetalningar enligt Riksdagens beslut skulle verkställas genom anvisningar på riksbanken;

då statskontoret ej har någon betydligare utgift i kontanta penningar;

då titel af »räntmästare» ej rimligtvis bör kunna öka kassörens arbete eller ansvar; får jag vördsamt yrka,

att den tillökning på ordinarie stat af årligen 1,000 kronor för statskontorets »räntmästare» (kassör)

icke af Riksdagen måtte beviljas, ehuru af Kongl. Maj:t desamma såsom »missräkningspenningar» äskas.

Åttonde hufvudtiteln.

Universitetsbiblioteket i Lund.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se åttonde hufvudtiteln pag. 6—8) har Kongl. Maj:t äskat (se statsverkspropositionen pag. 33 punkt 6), att förhöjning i årsanslaget till materielen vid universitetsbiblioteket i Lund må beviljas med 2,000 kronor.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anført, får jag vördsamt yrka,

att den här af Kongl. Maj:t äskade förhöjning af biblioteksanslaget för Lunds universitet, *icke* af Riksdagen måtte beviljas.

Anslag till anatomiska institutionen och kirurgiska kliniken samt förhöjning af det allmänna material-anslaget vid Karolinska medico-kirurgiska institutet.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se åttonde hufvudtiteln pag. 8—16) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 34 punkt 7) ett årligt anslag till ofvan angifna ändamål af 8,400 kronor; hvarigenom det nuvarande anslaget till institutet, 134,950 kronor, komme att ökas till 143,350 kronor.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anført, får jag vördsamt yrka,

att den tillökning i medico-kirurgiska institutets allmänna materialanslag af 8,400 kronor, som Kongl. Maj:t nu äskat, *icke* af Riksdagen måtte beviljas.

Naturhistoriska riksmuseum.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se åttonde hufvudtiteln pag. 32—34) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 36 punkt 14) att förhöja det till ritningars utförande vid det naturhistoriska riksmuseet nu utgående ordinarie anslaget 2,200 kronor med ett belopp af 2,600 kronor, hvarigenom det nuvarande anslaget till nämnda museum, 66,550 kronor, komme att ökas till 69,150 kronor.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anfört, och då vetenskapsakademien eger högst betydande fonder och donationer, deraf de årliga inkomsterna af akademien kunna disponeras bland annat just till ifrågarvarande ändamål, får jag vördsamt yrka,

att den tillökning i det naturhistoriska riksmuseets årliga anslag till ritningars utförande, som Kongl. Maj:t nu äskar med 2,600 kronor, *icke* måtte af Riksdagen beviljas.

Förändring af Carolina rediviva-biblioteksbyggnaden vid Upsala universitet.

På vederbörande herr departementschefs vidlyftiga utredning och framställning (se åttonde hufvudtiteln pag. 46—57) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 39 punkt 27) att till förändring af Carolina rediviva-biblioteksbyggnaden i Upsala, Riksdagen måtte bevilja ett extra anslag af 350,000 kronor och deraf anvisa 90,000 kronor att utgå under år 1888.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anfört, får jag vördsamt yrka,

att det extra anslag af 350,000 kronor, deraf under år 1888 skulle utgå 90,000 kronor, som Kongl. Maj:t nu äskat till förändring af biblioteksbyggnaden i Upsala, *icke* af Riksdagen måtte beviljas.

Arfvode åt docenten Söderberg vid historiska museum vid Lunds universitet.

På vederbörande herr departementschefs framställning (se åttonde hufvudtiteln pag 57—59) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag. 39 punkt 28), att såsom ett särskildt arfvode åt docenten Söderberg för år 1888 Riksdagen ville anvisa ett extra anslag af 2,000 kronor, med vilkor att Söderberg fortfarande under nämnda år egnar sin tjänst åt historiska museet vid Lunds universitet och för detsamma utför det arbete, som det mindre konsistoriet, på förslag af museets föreståndare, finner skäl bestämma.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anfört, får jag vördsamt yrka,

att det personliga arfvode af 2,000 kronor på extra stat, som Kongl. Maj:t nu äskar åt docenten Söderberg vid historiska museet vid Lunds universitet, *icke* af Riksdagen måtte beviljas.

Naturhistoriska riksmuseum.

Uppå vederbörande herr departementschefs hemställan (se åttonde hufvudtiteln pag. 68—71) har Kongl. Maj:t äskat (enligt statsverkspropositionen pag 41 punkt 49) att till inköp och insamling af naturalier för arkegonia-ter och fossila växter, till arbetsbiträden vid hithörande afdelning af riksmuseum och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen för- enade utgifter, Riksdagen ville för år 1888 bevilja ett extra anslag af 2,000 kronor.

På de *allmänna* skäl jag i början af denna motion anfört, och då vetenskapsakademien icke lär sakna egna betydliga fonder för äfven be- stridande af här ifrågasatta utgifter, får jag vördsamt yrka,

att det af Kongl. Maj:t nu äskade extra anslag af 2,000 kronor för naturhistoriska riksmusei afdelning

för arkegoniater och fossila växter — *icke* måtte af Riksdagen beviljas!

Om remiss af denna min motion till statsutskottet får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 25 januari 1887.

R. Klinckowström.

N:o 14.

Af friherre **Klinckowström**, *om förhöjning i bevillningsafgiften af enskilda banker med sedelutgifningsrätt.*

Vid sistlidne riksdag aflemnade Kongl. Maj:t nådig proposition af den 6 mars 1886¹ med förslag bland annat, till en förändring af de enskilda sedelutgifvande bankernas verksamhet och i sammanhang dermed förslag till förändring i lagen för rikets ständers bank af den 1 mars 1830, beträffande riksbankens metalliska kassa och sedelutgifningsrätt.

Denna nådiga proposition ansåg sig Riksdagen icke kunna bifalla och icke heller kunde Riksdagens båda Kammare sammanjemka sina olika åsikter i denna viktiga fråga till en gemensam mening.

Man hade, under sådana förhållanden, hoppats att Kongl. Maj:t skulle till denna Riksdag aflemna en nådig proposition med förslag till samman-

---

¹ Se bihang till 1886 års riksdagsprotokoller, 1 Saml., n:o 27.